

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4:50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

ROMA.

A apărut nu de mult în coloanele ziarului Budapesti Hirlap un articol de cea mai mare însemnătate. E vorba de ofertul, ce renumitul istoriograf Fraknoi Vilmos, canonic de Orade și episcop titular, îl face episcopatului catolic din Ungaria și ministrului de culte. Iși oferă întreaga avere sa de câteva sute de mii pentru ridicarea și susținerea unei case maghiare la Roma, în care să se adăpostească cei mai vrednici scriitori, pictori, istoriografi, sculptori, ce doresc să studieze archive, opere de artă antică și nouă, etc., în Roma „ceea ce va fi asupra cuprinsului întreg al spiritului maghiar de cea mai binefăcătoare însemnătate“.

Pentru asigurarea existenței unui astfel de etern adăpost în Eterna cetate mai face episcopul propunerea, ca venitele abației Szent-Job, să nu se dea parohului de Curte din Buda, deoarece acela e și în situația de astăzi destul de bine dotat, ci venitele aceste să se verse pentru casa maghiară și pentru conferirea de stipendii corespunzătoare. Nu trebuie poate să o spunem, că nu idea aceasta a ilustrului scriitor o ținem de cea mai fericită, ce în capul cuiva s'a putut zămisli cândva. Și tocmai fiindcă vorbește și din sufletul nostru, când vorbește de un astfel de adăpost pentru scriitori, când vorbește atât de entusiasm de Roma, de așezămintele, gloria ei, de influința cea mare, ce o are ea asupra spiritelor mari, ținem a ne ocupa puțin cu ea în locul acesta.

Nu-i vorba, e veche și pie-dorința noastră, de-a avea un palat cultural, după cum contemplase, Fraknoi, sau și numai un mic și neînsemnat adăpost la Roma.

Nu contemplăm această casă românească în stilul acela mare, deoarece nu avem posibilitatea pentru aceasta, am dori totuși un mic adăpost, un asil modest, ce coloniile lui Traian de pe vatra Dunării și culmile Carpaților și-au clădit șieși alăturarea de celealalte neamuri ale pământului.

Căci doar nu este popor pe suprafața pământului, care să nu aibe azilul lui modest în eterna cetate. Vin scoțienii, irlandezii, bretonii, vin semințiile înercușate ale Americii, vin popoarele Australiei, ale Indiei, ale Filipinelor, vin aici cu toții, ca la ei acasă. Cufare colț, cutare unghiu, cutare casă modestă e casa lor, adăpostul peregrinilor lor, veniți din uriașe depărtări în sfânta cetate. Nu mai vorbim de uriașele palate ale națiunilor mari, de muzeele lor, de casele, în cari se adăpostesc cu sutele pictorii și scriitorii lor de renume mondial. Toți au un petec de loc în această cetate a popoarelor, numai tu, genere et sanguine Romanus, numai tu ești nemernic în pământul acesta străin pentru tine. Odinioară parecă mai eră și slova hrisoavelor noastre altcum. Inocențiu Clain urzește îndrăznețe planuri din legătura cu Roma. Urmașii lui fac să mai strălucească câtva timp geniul lui, apoi reținem iarăș în amurteala milenară de mai înainte.

Dela un plan sistematic de înălțarea noastră, ne întoarcem iarăș fiecare la coarnele plugului, la trebșoarele noastre, lăsându-ne întru toate în voia întâmplărilor. Așa ai rămas tu Romă acolo, unde ești și noi aicea. Intre semințiile, ce una după alta căutau a prinde teren în Sfânta cetate, fost-au toate neamurile pământului, tu genere et sanguine Romanus, n'ai fost acolo. Ce să și căutăm acolo, când noi pentru nimic nu simțiam lipsă? In

situația dobitocească, în care ne aflăm, eram foarte bine.

Și cum așa au trecut decenii fără a ne gândi la cultivarea sistematică a unei dragoste, ce pentru neamul românesc să-și aibe roadele ei cele mai binefăcătoare, iată-ne acum la începutul veacului al douăzecele tot acolo, unde eram la începutul Unirei Bisericei. Și pe când altor neamuri călătoare la sfânta Cetate le ies semenii lor puși acolo de ei, cu brațele deschise înainte, invitându-i în azilul ridicat de râvnă și entuziasm lor național, noi nu ne aflăm locul. Alte neamuri își au trimșii lor stabili acolo, cari de acolo aduc noi isvoare de lumină, de progres și de cultură pentru cei de acasă — noi nu avem pe nime. Ba neamurile pământului fără deosebire de lege și sânge emulează pentru grația Romei, de unde singur poate să se reverse lumina dătătoare de viață asupra lor. Cei ce au ceva acolo vreau să aibe mai mult; nouă nu ne trebuie nimic. Am lăsat și ocașunea cea mai bună din 1900, când adunarea iubilară a clerului și-ar fi putut șie-și ridica un monument pe titlul acesta în Eterna cetate, — azi nu se mai poate. Azi banii nostri trebuiesc aiera și școala ne slăește toate puterile. Apoi ales la un palat cultural cum vrea Fraknoi Vilmos noi să nu ne gândim.

Căci asta e soarta noastră. Alte popoare pot să lucre în tribună și cu plan pentru cultura, progresul lor, noi nu. Altele nu lasă să treacă un moment, pe care să nu-l exploateze în favorul progresului, al înălțării lor, noi umblăm ca somnambulii. Altele au sistem în lucrare și rod după muncă, noi cum dă Dzeu. Altele mai și lucră ceva — noi ne certăm. Ne certăm ca țiganii. Că doar trebuie să știm odată cine are dreptate, Dl Chendi sau Dl Popovici?

Și dacă ideea lui Fraknói Vilmos va deveni cândva realitate să ne rugăm lui Dzeu, ca cel puțin în adăpostul contemplat de el să ni-se lase și nouă un modest scaun — tot va fi mai bine ca acum. Roma ne-a scos din întunecime în veacul al XVII, numai ea ne poate da facla pentru viitor.

Institutele economice ale Ungariei.

(Continuare).

Instituțiunile cu scop de a promova creșterea vitelor.

Herghelie dela Mezőhegyes, Kisbék, Bábolna, Făgăraș, stau sub comandă militară și sunt menite de a prăsi cai buni pentru armată în primul rând și de a perfecționa rasa cailor din țară peste tot. Abstrăgând dela hergheliile pentru miliție, moșiile de altmunc sunt sub conducerea oficialilor civili.

Caii, cari trec peste numărul prescris se vând sau în târgurile din orașele apropiate, sau toamna în Budapesta.

Mezőhegyes. Moșia aceasta e de 30,090 jugăre. Deregătoria moșiei se ocupă — independent de cea militară — cu toate ramurile economiei. Vinde sămânțe de cele mai diferite, prășește cai și catări, îngrășe la an cam 1600—1800 de vite cornute, porci, oi de soi etc. Numărul total al cailor militari e de regulă 2200.

Kisbék: Moșia e de 11.254 jugăre. Deregătoria moșiei ține și ea o herghelie proprie de cai și vinde armăsari de prăsilă. Are apoi vite de soi, vaci, porci, oi etc. Numărul cailor militari e cam 730.

Bábolna cu 7125 jugăre. Poartă asemenea economie cu vite de soi, vaci, porci, oi. Cele de prăsilă le vând toamna și primăvara. Cai militari (arabi) sunt cam 840.

Făgăraș cu o moșie de 8152 jugăre. Poartă economie cu vaci de soi pinzgau, oi țigăi, porci și bivoli. Cai militari cam 430.

Afară de aceștia mai sunt stave și în alte locuri conduse tot de militari, unde țin sau caii proprii sau cumpărați; astfel e în Ardeal herghelia dela Sepsiszentgyörgy, Homorod și Deș, Cojocna și Turda. O parte din armăsarii acestor herghelii se împarte prin țară servind ca vite de prăsilă.

Moșia coroanei din Gödöllő. Jugăre 10,801 fără pădure, ține și vinde vite de prăsilă mai ales vacile sunt renumite precum și oile și porcii.

Mai sunt comisiunii supraveghetoare în Arad, Bistrița, Deș, Deva, Cluj, Aiud, Sighișoara, Sibiu, Timișoara, Oradea, Carăi, Lugoj etc., cari îngrijesc ca diferitele ținuturi să aibă vite de prăsilă destule, cumpără și împart tauri, exoperează transport cu favor pe tren, iar la dispoziția economilor stau cu sfatul în orice ram a culturai de vite.

Comisiunea de control pentru economia de lapte. (Tejgazdasági felügyelőség Budapest în palatul ministeriului de agricultură). Datorința acestei comisiuni e de a iniția înființarea reuniunilor de lăptărit, și întreprinderi pentru pregătirea untului.

În școala pentru economia laptelui din Sárvár com. Vas, sunt cursuri de un an pentru pregătirea indivizilor pricepători în toate ramurile economiei de lapte. Cursurile se încep în 15 Sept. condițiile de primire sunt, ca respectivul să știe scrie și cete și să fie implinit 17 ani.

Lucrători pricepuți în muls precum și pentru îngrijirea rațională a vacilor, se cresc în școala din Kisbék, (Tejgazdasági mun-

kásokat képző iskola). Cursurile țin un an; să recere dela petenți să știe scrie și cete și se fie implinit 16 ani.

Școala pentru prăsirea galișelor din Gödöllő (Baromfityezésztő szakiskola); aici se cresc lucrătorii pricepători în de ale economiei de galițe.

Comisiunea de pescuit în Budapesta (Országos halászati felügyelőség Vécsei utca V 5). Dă îndrumări cum trebuie promovată prăsirea artificială de pești, înființează pescării și să îngrijește de valorarea peștilor.

Școala de stupărit din Gödöllő, are în vedere creșterea de lucrători pricepuți în de a conduce stupine și mai mari. Cursurile țin 2 ani și se extind la toate ramurile stupăritului. Învață cum să se facă rame, coșnițe etc. Cum să pacheteze mierea de vânzare și cum s'o valorizeze mai bine; cari arbori și tufe sunt de a se plantă în apropierea stupinei. Tot aci se țin cursuri speciale pentru preoți, învățători, economi. Cursurile țin dela 14—18 zile.

Mai sunt învățători stupari, anume în Timișoara, Arad, Aiud, Cluj, cari țin din Aprilie până în Octomvrie prelegeri pentru stupari în locuri înainte anunțate. La întrebări răspund și dau deslușiri gratuit.

Comisiunea pentru cultivarea mătasei în Szekszárd com. Tolna. Datorința acestei comisiuni e răspândirea cunoștințelor cu privire la cultivarea mătasei și a frăgarilor, la dorința particularilor trimite ouă de vermi de mătăsă, vermi de 2—3 zile și altoi de frăgari gratuit. Stă la dispoziția publicului cu tot felul de sfaturi din ramul acesta. Magazine de gogoase de mătăsă sunt în Timișoara, Orșova, Temesrékás etc.

Torcătorii de mătăsă sunt în Pancsova, în Lugoj etc.

Consiliul sanitar pentru vite. (Állategészségügyi tanács) la provocarea ministrului de

FOIȚA.

Sub seară.

*Ca un cânt din vremuri grele,
Buciumul la stână plânge;
Peste ulmii din poiană,
Cerne-amurgul flori de sânge.*

*Un copil de vânt se scoală,
Din culcuș de foi mărunte,
Și se culcă vesel iarăși,
Imbrăcat în vis de munte.*

*Pe când noaptea zăborită,
Scrie zarea c'un cărbune,
Un dulău lungit pe labe,
Stă să spue-o rugăciune!*

Carol Seche.

Când mă gândesc...

*Când mă gândesc ce-i omu 'n lume
Și ce-i vieața pe pământ,
O șoptă tainică î-mi spune:
— Un pâlce de fum pe-aripi de vânt
Aceasta-i vieața omului,
Iar el e umbra fumului...*

Nicu Fluier.

„Sunt al Vergurii!”

..... Ionel stătu locului... cete și cetele aceste cuvinte scrise 'n treacă cu creonul pe dosul unei cruci din cimitir, dar nu-și putea da samă de loc, că oare ce-a vrut să zică prin ele scriitorul lor. —

.... Să le fi scris un tinăr plin de viață, dornic de lume și de petreceri șgomoatoase?... n'ar crede; căci doar' și el e în floare, e june, e iurist și trecut prin câte și câte aventuri amoroase, a iubit odată și el cu tot focul și nebunia inimii, dar așa ceva nici prin minte nu i-a venit. — Ce înalt și sublim. Câtă filozofie și idealism în aceste două cuvinte „Sunt al Vergurii” .... Universitarul aruncă cartea deoparte, se întinse păcurărește pe iarba verde. Iși răzămă capul în palme și privind scrisoarea de pe cruce se adânci în gânduri.... Ori va fi scrisoarea unui om mediocru, ... un fanatic... un mueratic... un bigot din evul mediu, care toată ziua colindă bisericile cu mataniile în mână?

Nu! Nu se poate. Scrisoarea e foarte frumoasă și 'n sfârșit broaștele din mocirlă nu se hrănesc cu astfel de mărgăritare. Dar ia să văd parc'ar aveă continuare.

Ionel se sculă și privind mai de-aproape cete cu ton înalt: „N. B. student în drept”. Nu-i veni să creadă și cete din nou... dar tot așa.

Se tolăni din nou pe pajiște și începă a-și înșira în minte pe colegi, ca să afle pe necunoscutul N. B. ....

În sfârșit află unul, dar nu putea crede că acesta ar fi. Căută deci altul și iar altul până găsi vre-o 7—8 cu N. B. dar toți oameni ca toți oamenii și nimic extraordinar la iei. Tineri iubitori de lume și de petreceri.

Privi din nou spre cruce... Se poate?... Student în drept... al Vergurei?... „al Vergurei”.... e ceva frumos, e ceva ideal. Să fi fost un iezuit, un franciscan, ori baremi un teolog latin; dar un român, un laic, un student în drept, poate un suflet ră-tăcit care-și petrece zilele între păhare... Un atare se poate așa gândire înaltă și atâta dragoste față de... încât și aici pe o piatră rece în două vorbe și-a vărsat tot focul inimii?

„Sunt al Vergurii”... Ce cuvinte de vrajă... cât farmec în ele... parcă te naltă peste ceilalți muritori și-ți varsă 'n suflet o încredere nemărginită...

Cine să fie însă el? el al Vergurei... ce cutezanță... al Vergurei... dar ce dulce și sublim. —

..... tu în lume între sutele și miile de păcătoși, să umbli cu fruntea ridicată cu sufletul curat. Să fi bărbat integru, omul faptelor care stă pe lângă adevăr neclintit

agricultură se pronunță în chestii din domeniul sanitar al vitelor. Spune modalitățile cum trebuie ferite vitele de boale epidemice, și mijlocul de vindecare.

(Va urma).

Penzia preoteselor văduve.

În dieceza Gherlei preotesele văduve au pensie dela 150—200 coroane, iar orfanii de preoți câte 40—60 coroane pe an.

În dieceza ruteană a Muncaciului (Ungvár) preotesele vidue au pensia de 600 cor. La fondul văduvelor au contribuit preoții ruteni în anii de pe urmă câte 2—400 cor. — În Ungvar există un orfanotrofiu pentru fii de preoți și unul pentru fetele de preoți, ba și cantorii au orfanotrofiu, la înființarea și susținerea căruiă fiecare cantor contribuiește anual câte 80 coroane.

Adecă preoțimea ruteană gr. catolică a asigurat baremi încâtva starea materială a preoteselor vidue și a orfanilor de preoți. Iar noi preoțimea gr. cat. română am făcut în asta privință până acuma foarte puțin.

Nu se poate zice că în dieceza Muncaciului clerul ar fi în stare mai bună materială, decât clerul nostru român. Săraci sunt și aceia, săraci suntem și noi. Însă la dânsii precum să vede e mai mare sămțul de jertfire. Acum din ocaziunea jubileului de 50 ani a preoției episcopului Es. Sa Dr. Iuliu Firczák clerul din dieceza Muncaciului voiește a eterniza memoria anului acestui jubilar a episcopului său cu ridicarea penziei preoteselor vidue la 1000 respective 2000 coroane.

Faptă aievea vrednică de laudat. Spre scopul acesta e-te un proiect, în înțelesul căruiă în restimp de 40 ani s'ar ridica penzia la 2000 coroane.

Inse unii cugetă că s'ar putea ajunge scopul acesta și mai curând, ba chiar îndată acuma.

ca stânca. Omul blând, dar cu inimă de leu nutrită cu dragoste de Mamă fecioară...

„Sunt al Vergurei“... Cât de fericit este el... ce inimă curată, ce dragoste ferbinte. Să pot iubi și eu așa, aș fi nebun de dragoste; aș vesti în gură mare întregii lumi: „Mă lapăd de voi ceată rătăcită și murdară, mă lapăd de toată deșertăciunea și amăgirea; Sunt al Vergurei!“

Ionel se ridică să plece vrând par'că să se smulgă din gândurilo, cari îl copleșiseră. Privirea-i rătăci pe altă parte a crucii unde tot N. B. semnase: „O Maică, Stăpâna mea, adă-ți aminte, că sunt al Tân“

... Și s'o poată el iubi așa de mult? ... Și eu nu? Mama de nouă ani e în pământ... O Maica mea... Pentru ce să duc o viață atât de proastă, așa puțin ideală, cine-mi stă în cale ca să nu zic și eu cu soțul meu: Sunt al Vergurei!

Și după zece ani de viață ticăloasă Ionel acum își scutură de pe suflet atâta murdărie modernă; acum prima oară cade în genuchi: O Maică, Stăpâna mea, adă-ți aminte, că sunt al Tân...

Iuliu Pop.

Un preot din dieceza Muncaciului anume Augustin Damjanovics în foaia „Gör. Kath. Szemle“ scrie că dânsul s'a pus în corespondință cu societatea de asigurare stollanda și face proiectul următor.

Societatea este gata a primi pe toți preoții din dieceza Muncaciului (sunt cam 400) la asigurare pe viață în orice etate ar fi. Timpul asigurării ar fi 35 ani. După moartea preotului sau după trecerea alor 35 ani să sistează plățirea taxelor de asigurare și suma asigurată societatea în restimp de 30 zile o plătește în fondul viduo-orfanal.

Ar fi trei clase de asigurări. — În clasa primă — dacă văduvei s'ar asigura pensia de 1000 coroane — preoții ar plăti anuatiim 129 cor. 82 fl. În clasa a doua după 1500 coroane s'ar plăti 194 cor. 73 fl.

În clasa a treia după 2000 cor. 259 cor. 64 fl.

Clasa primă corespunde la 5000, clasa a 2-a la 7500, iar clasa a treia la 10,000 coroane asigurare de viață.

Preoții ar putea alege ori și care clasă de asigurare.

Aduc de exemplu — dieceza Gherlei cu 500 preoți, dintre cari să zicem că anuatiim repausează 15 inși; — în cazul acesta societatea de asigurare ar plăti în fondul viduo-orfanal (în clasa primă) după 15 preoți 75000 cor., și astfel — după anul de respiriu a văduvei ar căpăta văduva asigurată 1000 cor. pensia anuală.

Sumele plătite prin banca de asigurare în câțiva ani ar ajunge la o sumă colosală. — Capitalul mare cu care dispune aceia societate este asigurat la toate eventualitățile.

Dacă s'ar face atare legătură cu societatea numită, aceia ar depune îndată 250,000 coroane pentru înmulțirea fondului viduo-orfanal; și ar plăti și împărțirea de câștig obvenienta din an în an după sumele asigurate, care ar face anuatiim 2—3000 cor. și s'ar spori și cu aceasta fondul viduo-orfanal. Aceasta instituțiune poate intra îndată în vigoare, ba societatea e gata a da și un oficial plăcit de dânsa la administrarea fondului viduo-orfanal, care se conducea afacerile fondului de asigurare.

Asigurarea vieții este instituțiunea cea mai reală a timpului de acum.

Și preoții sunt siliți a să asigura, (căci zeu din parohie nu putem aduna averi); însă cu sumele asigurate abia să pot susține văduvele un an doi. — iar dorința imi este, cumcă văduvele noastre să aibe în toți ani vieții lor din ce trăi.

Biețele preotese se luptă cu multe lipse și năcazuri în viață, și după moartea soților lor pe lângă durerile sufletesti să le mântuim de pânea amară a văduviei.

Traul pe zi ce merge să scumpește, baremi să asigurăm văduvelor atâta, ca să nu rabde foame și golătate. Dragostea de soț și de tată și viitorul pruncilor noștri să ne îndemne la aceasta.

Dacă pensia preoteselor văduve am asigura-o pe bază de asigurare, nam fi siliți a face asigurări la alte societăți, — și am abzice asigurările cari le avem, ceea ce ar fi ușorare mare, căci și cei ce suntem asigurați pe viață numai și numai pentru viitorul familiei ne-am asigurat. Și ce putem lăsa familiei? Cei mai mulți asigurare de 2—4000 coroane, cari trec în 2—4 ani, apoi văduva rămâne cu pensia de 150—200 coroane, când

pe baza de mai sus ar avea anuatiim 1000 coroane, eventual pentru taxa anuală de 259 cor. 64 fleri ar căpăta 2000 cor. pensia anuală.

Nu cred că s'ar afla preot care să nu voiască a face aceasta.

Cu aceasta s'ar schimbă îndată și starea materială a clerului gr. catolic, ceea ce ar fi spre întărirea noastră.

Un frate preot rutean scrie că societateanumită e gata îndată a-și începe activitatea.

Am descris aceste, că cei competenți să mediteze asupra cauzei, și mai ales ca să studieze cauza frații preoți români greco-catolici, și în genere toți preoții români.

În diecezele gr.-cat. române s'au făcut pașii pentru îmbunătățirea penziei preoteselor vidue, dar nicăiri nu s'a ajuns la suma mai mare de 300 cor.

Cu moduri cum arată preotul numit s'ar putea îndată ajunge la pensia de 1000 coroane.

Taxa anuală s'ar putea solvi din congruă în două rate câte de 65 cor. Și aceasta n'ar fi o sumă atât de mare mai ales dacă ni-se va ridica congrua cu cuincuenale, ceea ce sperăm, că se va întâmpla nu peste mult.

S'ar putea efectul și aceea, că după 35 ani de serviciu până la moartea preotului el însuș să folosească pensia de 1000—2000 coroane.

Doară ar putea face atare întreprindere banca de asigurare „Transilvania“ sau „Fortuna“.

De sine se înțelege, că intrarea în fondul de pensie ar fi obligatoare pentru toți preoții din dieceza.

Sus dară, să salvăm soarta preoteselor vidue și a orfanilor de preoți.

Sighetul-Maramureșului, la 28 Ian. 1911

Tit Bud.

vicarul Maramureșului.

Abuzuri cu vinderea de lucruri sacre. Mai mulți agenți cutrieră țara adunând comande pentru icoane, statue și alte obiecte sacre. Ei, după cum aflăm în foile din Budapesta, se recomandă ca exmiși ai Institutului artistic S. Ștefan (Szent-István Müintézet); epistolele recomandatoare le sunt subscrise de prelatul Dvorzsák János ori de substitutul lui. Unii au litere de recomandare dela Ex. Sa episcopul transilvan, contele Majláth. S'a dovedit însă, că atari litere sunt apocrife. De asemenea umblă, oferind obiecte sacre și colectând elemosină pentru liturghii, unii indivizi, cări se dau de agenți ai Institutului S. Ladislau (Sz.-László intézet) din Budapesta. Contra acestor amăgitori episcopul de Bestereczbánya a publicat de curând un circular. Din parte-ne atragem atențiunea preoților noștri să nu-și facă de lucru cu atari agenți, cari abuzează de sentimentele religioase ale credincioșilor, făcând speculă cu lucrurile sacre. Scrisorilor de recomandăție, pe cari le-ar prezentă aceia, să nu le dea crezământ, și în loc a de stă cu ei de vorbă, să-i recomande în grija auctorității administrative.

Șezători culturale în protoplatul Reghinului. Ni-se scrie, că în acel district protopopesc, cândva a lui Petru Maior, unul din cei trei luceferi ai culturii

românești, acum în timpul din urmă s'a pornit o adevărată apostolie sfântă pentru luminarea satelor. Preoți și învățători de ai noștri, însoțiți în tot locul și de protopopul, cutrieră comunele, ducând fraților Români dorul deșteptării, fără a potti nici cea mai mică rasplătire bănească.

Dăm aci numele comunelor, în cari s'au ținut până acum șezători, și programele fiecăreia:

1. Cașva, la 22 Maiu 1910: „Economia rațională“ de V. B. Munteșcu; „Sarbătorile băbești“ de A. M. Popa; „Stupăritul rațional“ de G. Branea.

2. Petelea, la 16 Oct. 1910: „Lipsa și folosul școlii“ de A. M. Popa; „Alcoolismul și fumatul“ de G. Maior.

3. Solovăstru, la 13 Nov. 1910: „Instituțiile, cari tuată un sat“ de S. Zehan; „Să iubim ce-i al nostru, îmbrățișând și meseriile și negoțul“ de A. M. Popa.

4. Urisiul de jos, la 28 Nov. 1910: „Ceva din istoria neamului nostru“ S. Zehan; „Foloasele școlii“ I. Grama și „Foloasele unirii bisericii pentru neam“ A. M. Popa.

5. Telecul român, la 19 Dec. 1910: „Din trecutul neamului“ S. Zehan; „Despre tovărășii“ A. M. Popa; „Scrisoare dela Muselim Selo“ Coșbuc de N. Lateș.

6. Sidrieșul mare, la 20 Dec. 1910: „Câteva rele în popor“ A. M. Popa; „Instituțiile, cari arată înflorirea unui stat“ E. Căliman; „Despre fermece“ S. Zehan.

7. Petelea, la 19 Ianuarie 1911: „Ce să cetim și cum să ne îmbrăcăm?“ A. M. Popa; „Din trecutul nostru“ E. Căliman și 2 bucăți din Speranță cetite de T. Branea.

8. Gurghiu, la 5 Faur 1911: „Despre hărnicie și cruțare“ V. B. Munteșcu; „Despre însoțiri“ G. Maior. Două cântări cu corul de adulți suh conducerea inv. Catarig.

9. Fălfălu, la 5 Martie 1911: „O reprivire peste trecutul neamului nostru din punct de vedere bisericesc“ A. M. Popa; „Despre însoțiri“ G. Maior; „Comoara“ și „Cei doi lucrători“ de Anton Pan, decl. de Al. Moldovan inv. Câteva cântece cu corul copiilor de școală, conduși de inv. G. Bucur.

Corespondentul nostru din părțile acele ne scrie, că poporul aleargă în tot locul cu drag și e de tot recunoscător binefăcătorilor săi. Iau parte bărbați, femei și copilași de cei mai măricei.

Correspondințe.

Procesul protopopului Lita.

Dicioșanmărtin la 8/III 1911.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință următoarele:

Astăzi s'a pertractat înaintea Tablei regești din Târgul-murășului cazul criminal al părintelui protopop Iosif Lita. Cazul este următorul: Cu ocaziunea alegerilor dietali din anul trecut protopopul numit a prezidat adunarea poporală ținută în comuna Sâncel în 8 Maiu 1910 cu scopul ca să-și rostesească programul candidat de deputat al partidului național român, care a fost scrisul. Protopopul Lita prezidentul adunării a închis adunarea cu următoarele cuvinte: „Blastămat să fie preotul, învățătorul, judele comunal și țaranul de român, care nu dă votul can-

didatului partidului național român. Cortesind după această adunare solgăbirăul Jszlai prin cercul pretorial al Hususăului, iar fi spus afirmative preotul George Tufan, că nu pot vota pe candidatul Dtale, pentru că mă tem; n-ai auzit ce a zis protopopul Lita la Sâncel?

Pe baza acestor date s'a pornit proces criminal contra protopopului Lita pentru delict comis în contra exercierii libere a dreptului de vot dietal cuprins în alin. 2 §. 170 Art. de lege XV 1899. Procesul sa pertractat primaară înaintea Tribunalului dela Elisabethopol, care a constatat, că în cuvintele rostite de Dl protopop să cuprinde o amenințare cu o pedeapsă din cealaltă lume, prin care a voit să influențeze alegătorii ca să voteze cu scrisul. La Tribunal scrisul am fost apărătorul și înzădar m'am provocat la împrejurarea, că acuza din punct de vedere juridic și a dispozițiilor din § citat este nebazată și înzădar am documentat, că izvorul procesului este prigonirea administrativă, administrația aceea, care cu cu 2—3 zile înainte a târât pe banca acuzaților pe cei 32 sânceleni. — Tribunalul la pedepsit pe protopopul cu 8 zile temniță de stat, 40 coroane amendă în bani și l-a suspendarea pe un an a drepturilor politice. Am recurat pentru înăsprirea pedepsei.

În urma acestor apelațiuni s'a ținut astăzi pertractarea apelatorică înaintea curții de apel din Târgul-murășului. Îndată după începutul pertractării procurorul și-a retras recursul. După ce s'a referat cauza mi-am ținut cuvântarea pentru motivarea recursului. Partea juridică a motivării mele a fost ascultată în pace de curtea de apel, iar când am vrut, ca să arăt motivele politice din care s'a născut acest proces mi-s'a luat cuvântul.

Senatul s'a retras și reducând pedeapsa de închisoare la trei zile temniță de stat, în celelalte a aprobat sentința forului prim.

În contra acestei hotărâri am înșinat recurs de nulitate la curtea de casație,

Dr. Romul Boila,
advocat.

DIN REGAT.

— Dela corespondentul nostru. —

— În frunte cu distinsul om de litere dl Léo Claretie, un grup de trei sute de excursioniști francezi, mari comercianți, capitaliști și industriași vor vizită țara noastră, în luna Aprilie.

Anul trecut excursioniștii de pe nava „L'île de France“ au trimis în semn de dragoste și recunoștință statului român, pentru entuziazmul cu care au fost întâmpinați, o figurină de alabastru, cu garnitură de aur mat, reprezentând o șifidă, care ridică de pe ochii tineri și inteligenți, vălul de negură al ignoranței, care văl, o știm cu toții, nu se poate birui, decât printr'o lungă și conștientă strădanie, în folosul progresului și al patriei.

***

— Vestitul nostru bacteriolog Prof. Dr. Babeș în privința pericolului ciumei, ce amenință Europa, spune următoarele: Ciuma pulmonară e mai puțin primejdioasă ca ciuma bubonică, de oarece e mai puțin contagioasă. Bolnavul de ciumă pulmonară însă e mult mai mult expus suferințelor; el nu poate

umblă, nu poate dormi, nu poate mânca și moartea îl frânge mai repede. Bolnavul în asemenea condițiuni nu poate să răspândească germeii epidemiei. Lățirea ei în depărtările extremului Orient nu trebuie să ne înspăimânte, căci ciuma pulmonară în privința aceasta e mai puțin primejdioasă ca cealaltă. Primejdia însă ne poate pândi prin altă parte. În toamna aceasta s'au ivit cazuri de ciumă, în Odesa, Alexandria, Constantinopol, Smirna și în alte diferite porturi. Se poate ca în aceste porturi să existe focare latente de ciumă, ce vor fi transmise la șoareci, la cei mai febrili propagatori ai pestilenței și prin mijlocirea vapoarelor, cari circulă, să se contamineze regiunile sănătoase. Singurul combativ al acestui flagel, e ca să se ia de cu vreme măsuri drastice de izolare, iar casa suferindului va trebui distrusă și șoarecii din trânsa stărpiți cu sulf sau oxid de cărbune. Dr. Babeș e convins, că nu s'a putut găsi până în prezent nici un remediu eficace contra ciumei. Serul institutului Pasteur n'a dat nici un rezultat satisfăcător.

***

— În arena politică se dau lupte incisive de o parte și de alta a partidelor fie și neistorice pentru a-și asigura fiecare triumful în alegerile generale. Dizidența conservatoare de sub șefia dlui Take Ionescu, a simțit nevoie a se cartela cu Brătienescii. Ambele partide au avut să supere de pe urma unor deschegări de partizani. Pe când liberalii guvernau și nă-i nici două luni de atunci, cartelații de astăzi se înjunghiau cu fel de fel de perfidii, ceea ce a redus mult simpatia celor ce vor defilă și vor da glas urnelor. Norocul conservatorilor.

Dar un alt partid, care s'a născut din nevoile stricte ale timpului, un partid vast, în care se vor putea adăposti și se adăpostesc chiar, cugete senine, drepte, cumpănite, suflete cu respect față de cei mulți, care pentru binele obșteșc își trudesc vieța lor scumpă, trădează pe conducătorii săi, pe străjerii neadurmiți, cari nu pot fi alții decât aceeași N. Iorga și A. C. Cuza. Partidul naționalist-democrat ca și cel democrat reprezentat, afară de turburătorul Racowski, printr'o tagmă efemeră de tineri amețiți de himera doctrinei socialiste, se înfățișează pentru întâia oară în frământul alegerilor generale.

***

— Soarele e atât de dulce și râde cu atâta nădejde, că par' că am fi pe țărmurile Mediteranei, într'o țară cu mulți cântăreți, cu multe flori și iluzii. Dar nu știu până când atâta frumuseță!

C—s.

Spicuri.

Cărți bune.

În nrl 2 „Revista teologică“ din Sibiu publică în frunte un articol intitulat „Literatură de propagandă religioasă“, în care îndeamnă mai ales clasa intelectualilor noștri, ca urmând pildele, ce ne dau alte popoare, să sprijinească începutul de cărți religioase bune, ce apar la noi, ca unele, cari sunt menite să facă educație creștinească. Și înce-

pând să înşire catalogul cărţilor apărute deja, pomeneste de *Quo vadis* şi *Să-l urmăm* al lui Sienkiewicz, de *Fabiola* a cardinalului Wiseman, care a apărut de curând, pe când în realitate a fost tradusă pentru întâia dată în româneşte prin anii 70 de teologii nostri, cari studiau la sf. Barbara din Viena, şi apoi de Ben Hur sau zilele lui Mesia de Lewis Wallace, apărut la Blaj încă prin 1898. Mamele din clasa noastră cultă cu greu vor găsi o lectură mai folositoare decât *Mama Sf. Augustin*, de episcopul Bougaud, tipărită cu îngrijirea părintelui Dr. E. Daianu, spune Revista.

Uită însă dl Balan o scriere şi mai admirabilă a Episc. Bougaud *Tragedia Calvarului*, tradusă de membrii societăţii „Inocenţiu M. Clain a teologilor din Blaj”, care desigur stă în fruntea cărţilor religioase şi a cărei traducere în româneşte e neîntrecută. Mai putem pomeni aici *Vatra* familiară ed. II. edată tot de clericii nostri, *Cartea durerii*, apărută sub îngrijirea părintelui Daian, apoi *Cele două conştiinţe* şi *Cele două feţe ale lumii*, apărute în Biblioteca „Unirii”.

Este timpul suprem să îngrijim mai mult de lectura tinerimei, căci cărţile şi revistele necinstite să lăţesc tot mai mult, ucizând pornirile nobile şi deşteptând gândiri omorătoare de suflete.

Convocare.

„CERBUL” înfiinţând banca populară din Reghinul săsesc își va ține adunarea generală de constituire în 23 Martie 1911 st. n. a. m. la 9 ore în cancelaria subsemnatului, la care adunare se invită prin aceasta toți acționarii și sprijinitorii acestui institut.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raport despre numărul acțiilor subscrise și a sumelor încasate.
3. Hotărâre asupra înființării băncii numite.
4. Alegerea directorului executiv, a membrilor în direcțiune și a comitetului de supraveghiere.
5. Aprobarea statutelor.
6. Eventuale propuneri din partea acționarilor.
7. Hotărâre asupra responsabilității membrilor fondatori conform §. 152 a legii comerciale din 1875 art. XXXVII.
8. Verificarea procesului verbal și închiderea adunării.

Reghinul-săsesc, 3 Martie 1911 st. n.

Flore Bogdan,
ing. diplomat și arhitect,
încredințatul membrilor
fondatori.

Noutăți.

Cătră cetitori. Dela 1 Martie nou înainte foaia noastră apare de trei ori pe săptămână: Marța, Joia și Sâmbătă seara în formatul și mărimea de până acum. Prețul de abonament l'am statorit în 18 cor. care ne rugăm, să ni se spezeze înainte. Cei ce nu vor să aboneze și plătească foaia, binevoiască a returna primul număr, spre a ne putea conforma pentru viitor. Ținem să recomandăm fraților protopopi vrednica procedură și prețiosul serviciu, ce ni-l fac: venerabilul vicar Alimpiu Barbulovici din Șimleu și harnicul protopop Ioan Pop dela Morlaca, cari încasează toate abonamentele din tractele lor și deja în lunile cele dintâiu ne spezează bani. Dacă toți protopopii noștri ar face ca ei, existența noastră ar fi deplin asigurată.

Conferința dela Cluj. Luni a avut loc în Cluj conferința comitetului partidului național sub președința dlui Dr. Teodor Mihali președintele clubului deputaților naționaliști din Camera ungară. Membrii prezenți au fost 19, ceilalți și-au scuzat absența. Conferința în unanimitate a primit raportul dlui Dr. Vasile Lucaș, secretarul partidului național și concluzele aduse în conferința comitetului ținută la Budapesta.

Dl Nicolae Ivan își retrage propunerea cu privire la mutarea din Arad a ziarului „Românul” și se solidarizează cu comitetul partidului național. Ședința s'a sfârșit la orele 8 seara.

Din Arhidieceză. Petru Simu, catehet în Cluj a fost numit capelan I.

M. Sa. Regina Elisaveta a României s'a îmbolnăvit de influență, are friguri și și-a pierdut pofta de mâncare.

Fondul preoților deficienți. Ultimul cercular mitropolitan publică socoțile pe 1909 a fondului preoților deficienți. Constatăm, că pe baza nouelor statute, fondul acesta a crescut foarte tare. Afară de taxele îndatinate a încasat aproape 32 mii cor. dela preoți, 2000 cor. dela bisericii peste 26 mii din subsidiul erarial. La 32 deficienți a împărțit pensuni de aproape 10 mii cor. variind între 4 și 750 cor. Din taxele încasate fondul văduvelor primește peste 38 mii cor. La sfârșitul anului 1909 averea fondului era de 185389-11 cor. Din conspectul taxelor ce ar fi trebuit să plătească preoții, bate la ochi suma considerabilă de peste 44 mii cor. restanții și care provine de sigur de acolo, că congrua pe sem. II din anul 1909 s'a împărțit numai la începutul anului următor.

Aviz. Comitetul despărțământului Diciosămărtin al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român aduce la cunoștință celor interesați, că prelegerea populară desfiptă pe 26 Faur 1911 în comuna Chirileu s'a amânat din cauza târgurilor și se

va ține în 12 Martie 1911 la orele 12 din zi. **Comitetul Despărțământului.**

Hymen. Ion Dragomir, teolog absolvent și Eugenia V. German cununați.

Ismailiții din Ungaria. Hunfalvy Pál susținuse, că Ismailiții de odinioară ai Ungariei s'au tras din mohamedani. Dară Dr. Leo Wiener în „Journal für Zigeunerkunde” a ajuns la rezultatul, că ei au fost un neam țigănesc, că Țiganii întru început toți s'au numit Ismailiți, iară mai apoi s'au cuprins în numirea foarte vagă și nehotărîtă de Sărăteni și abia în veacul al XV-lea au primit numirea de Țigani și anume mai întâiu în Europa de miază zi. Din toate acestea ar rezultă, că Țiganii sunt înrudiți cu Jidovii.

Băncile noastre. Primim primul bilanț al institutului „Șoimul” din Uioara, din care extragem câteva cifre: Capitalul social 200 mii cor. depuneri 178 mii cor. reescomptul poate prea mare, de 248 mii cor. plus și creditori cu 73 mii cor. Imprumuturi cambiale cu giranți 157 mii, cu acoperire hipotecară 485 mii cor. interesele transitoare de reescompt puteau și rămâneă din activa și așa de abia sunt de 2300 cor. Profitul curat a fost de 18328-78 cor. din care se dau 5 procente acționarilor și 7700 cor. dotațiune ordinară și extraordinară fondului de rezervă.

Principe spaniol escroc, — secretul mărturisirii: Ziarele din țară au pornit a scrie — după spaniolul „Pais” și francezul „Matin” — că escrocheriile principelui spaniol Montemar le-ar fi dat în vileag un preot catolic, violând sigilul penitenței, prin aceea, că ar fi înștiințat poliției scamatoriile mărturisite. Oficialul O. P. E. V. I. — față cu starea asta ne avizează urgent, că a cerut informațiuni dela aula episcopescă de Madrid-Alcalai, de unde s'a răspuns categoric, că: scamatoriile principelui nu prețul mărturisitor, ci însuș principele le-a descoperit înaintea cunoscuților contesei Los Andes — la ce apoi contesa a făcut arătare în contra principelui. — Deci faima despre violarea sigilului — e o scornitură.

Trăznet în biserică. Din Berlin se telegrafiază, că în biserică din Ulmbach a lovit un trăznet sub durata serviciului divin. Mai multe persoane au leșinat, iar câțiva credincioși au fost răniți în invălmășala, ce se produse.

Holera anului 1910 din Rusia. Nu după mărturisirile oficioase, ci după spusele medicului Charles Buizard, carele în toamna trecută a studiat holera la fața locului în Rusia, în anul 1910 au fost înregistrate în Rusia europeană 216.128 cazuri de holera, din cari 101.165 s'au sfârșit cu moartea bolnavului. Numerii aceștia uriași înspăimântă încă și mai tare, dacă avem în vedere, că bolnăvirile acele s'au întâmplat în partea lor cea mai mare într'o singură lună. Năcazul cel mai mare este însă acela, că epidemia nu a încetat nici pe vremea frigului numai a adormit, și că ne putem aștepta, că la primăvară să va trezi și va cere din nou jertfe.

Zăpadă Imprejurul tunelului Simplon, care leagă Italia cu Elveția, a căzut zăpadă în cantități foarte mari, pe alocurea și de 2 m. 4000 lucrători italieni sunt închiși într'un sat, care a fost acoperit aproape total de zăpadă. Un muncitor, care a fost trimis să le aducă ajutor, a pierit în zăpadă.

PARTEA LITERARĂ.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

10

— Depune arma! — strigă Zbisko, care împinteniindu-și de nou calul repetă cuvintele:

— Ploaie de ghiață! Ploaie de ghiață!

Acum eră tare aproape de cavalerul cruciat, care înțelese, că îl provocase să depună arma.

Puse și el repede mâna pe armă și așteptă în poziție de atac, ca el să fie atacat mai întâi. — Lancia lui Zbisko abia eră de un cot de pieptul cavalerului cruciat, când deodată i-s'a prefăcut în bucăți, calul se retrase câțiva pași, iar el începu să strige:

— Nebun de tine! ce vorești? Vrei să atac pe trimiși, sau dorești să înzâlți pe regele?

Zbisko mai privi odată la cavalerul necunoscut, despre care și acum credea, că e Valgierz.

— Jos cu germănu! — strigă Zbisko infuriat. — Ce-mi rețini calea? cine ești?

— Depune sabia! — răspunse străinul, cu amenințare.

— Dacă vieța îți este scumpă, atunci bagă-ți sabia în teacă, la din contră te sbrătărește de pe cal! — Să nu vatămi măiestratea regelui, căci legea te va judecă!

Și întorcându-se către însoțitorii cavalerilor cruciați strigă la ei cu glas cam mâniaș.

— Aici cu voi feciorii! Veniți și voi servitorii mei.

Intr'aceea ajunse și Mazko. Privia împrejur, ca omul ce se teme. Și cu toate, că înțelese, că Zbisko a făcut o greșală se hotărî să-i steie la îndemână chiar și cu arma, numai să-l scoată din năcaz. — În suita cavalerului străin abia erau vre-o ciucisprezece oameni, înarmați și aceștia numai cu lănci, așa că doi cavaleri deplin înarmați ușor ar fi putut isprăvi cu ei.

Mazko abia s'a cugetat în sine un minut și ca lupul ce să pregătește de pradă, sări cu calul între străinul necunoscut și între fratele său. — Apoi se adresă către străin:

— Cine ești și cu ce drept reții din calea lor pe trecători?

— Sunt incredințat chiar de regele — răspunse străinul — și la grațioasa lui poruncă am grije de drumuri, și dacă dorești să știi cine sunt, i-ți spun, că numele meu e: Povala Tacevi.

La cuvintele acestea Mazko și Zbisko și-au băgat în teacă săbiile lor scoase pe jumătate și își plecară capetele; — Nu pentru că s'ar fi spăriat; nu! ci din simpla reverință, căci Povala Tacevi eră unul dintre cei mai distinși cavaleri ai statului. — Eră om bogat, luptător distins, iar faptele lui le cântau studenții cu citera în toată țara. — Vaza cavalerului o măria și increderea regelui într'ansul și dacă cineva i-s'ar fi opus, ușor putea s'ajungă la eșafod.

Mazko își înecă mânia și începă a vorbi cu demnitate:

— Onoare și mărire ție stăpâne! Mărire și onoare vitejiei tale!

— Și ție iubitul meu cavaler! — răspunse Povala, — cu toate că mi-ar mai fi plăcut, dacă făceam cunoștință într'un chip mult mai cum se cade.

— Cum o înțelegi asta? — îl întrebă Mazko.

Povala însă nu i-a răspuns nimic, ci se întoarse către Zbisko:

— Cum te-ai decis pentru nebunia asta? — să atac ziuă mare în drum pe omul, ce ești trimis la regele? Știi tu ce te așteaptă pentru fapta asta?

— Băiatul e încă tânăr — îl întrerupse Mazko — și deaceea nu se prea știe înfrână. Știu, că tu nu-l vei judeca aspru, dacă i-ți voi spune întreagă povestea.

— Nu-i voi fi eu judecătorul — răspunse ca să-l închid în temniță.

— Pentru-ce? — întrebă acum Mazko, și sângele i-se sul în față.

— Pentrucă am mandat dela regele.

Urmă liniște. Mai la urmă Mazko adause:

— Fratele meu e un băiat nobil.

— Atunci promite-mi pe onoarea de cavaler, că el se va prezenta de bună voie înaintea înaltului tribunal.

— Îți promit pe cinstea mea de cavaler! — răspunse Zbisko.

— Bine! Cum te chiamă?

Mazko îi spuse numele fratelui său.

— Dacă voi în adevăr sunteți din curtea principelui Janus, rugați pe principesa să se întrepună și să vă apere dânsa înaintea regelui.

— Nu suntem oameni de curte — răspunse Mazko. Venim din Litvania dela principele Vitold. Cel puțin de n-am fi convenit niciodată cu oamenii de curte a principesei! Convenirea aceasta aduse nefericire asupra fratelui meu.

Mazko istorisi totul, cum Zbisko oferise de cavaler al Danusiei. Apoi zise către fratele său cu asprime:

— Batâr de ai fi rămas în Vilna, nemernicule! Ce minune ai avut, când ai atacat pe cavalerul ăsta?

— Ce! — răspunse Zbisko. — M-am rugat la Dl nostru Isus Hristos. să-mi ajute, ca să pot face destul votului, ce l-am făcut, pentru care lucru Lui iam promis daruri mari. Și când am observat pe cavalerul ăsta cu buchetul din pene de până, ceva voace din lăuntru mi-a zis: „Lovește-l și omoară-l!“ Și minune, m'am aruncat asupra lui și atât a fost totul. Și cine ar fi făcut altcum în poziția mea?

— Ascultă numai zise acum Povala. — Eu nu-ți voesc răul, căci văd, că n-ai greșit din reavoință, ci mai mult din ușurință. Chiar deaceea, dacă totul ar depinde numai dela mine, la moment te-ași pune în libertate și nu mi-ași sfărâna capul cu tot lucrul. Asta însă numai atunci o pot face, când, cavalerul cruciat îmi va promite, că nu va însinua cazul regelui. Roagă-l așadar, poate se va îndura de tine și luând în considerare tine-rețele tale, te va ierta.

— Mai bine să mă judece după lege, decât să-mi cer iertare dela un cavaler! —

zise Zbisko infuriat. — Nu asta n'o pot face! Mă oprește onoarea mea de cavaler.

Pavola privind pe tânăr cu seriozitate zise: — Vorbești neadevăr. Ar fi mai bine dacă ai ști cazurile singuratice, prin cari să știrbește sau nu onoarea de cavaler. Atunci n-ai vorbi astfel. Vezi pe mine toți mă cunosc și toți știu, că cine sunt și cu toate acestea, îți spun sincer, dacă eu aș fi comis greșala, pe care ai făcut-o tu, eu nu m-ași rușina să-mi cer iertare.

Zbisko deși vedea, că acest cavaler are dreptate, totuși, răspunse:

— În loc ca să-mi cer iertare mai bine mă voi duela cu cavalerul german. Stau la dispoziția lui sau pedestru sau călare și încă pe moarte și pe vieță.

— Nebune! — îl întrerupse Mazko. — Ce crezi acela duelează cu tine? cu un nimenea?...

Apoi întorcându-se spre Povala, îl rugă respectuos.

— Fii iertător, nobile cavaler! Băiatul în război e ca și un sălbatic. Eu vorbesc pentru el și eu te rog în numele lui. Dacă tu — pe care te-a vătămat — dorești să duelezi cu el fie! Mă voi bate eu cu el.

— Ia la cunoștință, că eu sunt din viță înaltă de cavaler — zise Povala — și nu mă dimit cu ori-cine în duel.

— Ce zici! — răspunse Mazko. — Dar nu-mi vezi brăul și pinterii de cavaler? Cu mine chiar și principele își poate măsura puterile!

— Ai tot dreptul. Grijește numai să nu observe, că eu am exportat de și-a cerut iertare, căci atunci nu se impacă. — Acum Dumnezeu să-ți ajute în planul ce-l ai în gând!

— Eu voi merge înainte — zise Mazko către fratele său — iar tu să-mi urmezi numai după ce-ți voi face sămân.

La urmă merse spre cavalerul cruciat, ce stătea nemișcat pe cal. — Mazko în decursul rezbelor multe învățase limba germană, salută pe cavalerul, ce stătea indiferent. I-a povestit motivul pentru care l'a atacat Zbisko, i-a spus că în mîntea lui de copil, ca să-și îneplinească promisiunea, eră de credință că însuși Dumnezeu te-a trimis în calea lui. — L-a rugat apoi respectuos, că să-l ierte pe Zbisko.

— Cruciatul îngâmfat stătea nemișcat și n-a dat nici un răspuns. Privi la Mazko, ca la o păpușe. — Bogdaniec observă repede disprețul cu care îl privia deși el vorbise tare respectuos. Ca așa o privire. Nu se așteptă. Se înfurie și el pentru tractarea asta și eră cât pe aci să serșnească din dinți.

Pe urmă, lui Pavola i-se făcu milă de el și se decise să-i steie în ajutor. — Ca tânăr el avuse multe aventuri prin curțile domnitoare din Ungaria, Austria, Burgundia și Bohemia. Și fiindcă știa bine nemfește, să adresă către Mazko, cu veselie:

— Vezi cavalerule, tinerii fac copilării de așteza nu numai la noi în țară, ci și prin alte locuri. — Cavalerul expert nu scoate sabia pentru toate nimiciurile.

(Va urma).

Loc deschis.

Mulțămită publică.

Școala noastră gr.-cat. din Reteag se poate susține numai cu mare greutate. Nu avem fond școlar, biserica este lipsită de avere. Singurul izvor de susținere este repartiția pe popor. Impărțit în 5 clase, clasa I solvește 15 c. cl. II 11 c. cl. III 9 c. cl. IV 6 c. cl. V 4 c. Poporul înse în cea mai mare parte este miser.

Pentru aceea fără ceva ajutor, pe viitor nu vom putea susține școala.

Drept aceea Prea Veneratul Consistor gr.-cat. din Gherla și onorata direcțiune a institutului de credit și economii „Tibleşana” din Reteag apărând deoparte starea materială a școlii noastre, iar de alta importanța ei în această comunitate, care este loc central locuit de mai multe naționalități, cu școală de stat cu 6 clase, cu asil etc. au binevoit a vota câte 100 coroane ca ajutor școlii noastre.

În numele senatului școlastic, precum și în al întreg poporului nostru exprim mulțămită publică, atât Prea Veneratului Consistor cât și On. direcțiunii a institutului de credit și economii „Tibleşana” pentru acest generos dar făcut pentru cultura română.

Ioan Sonca, preot gr.-cat.

Spectatul Domn Iacob Popeneci prim-pretore în pensiuie, care în neumarate rânduri și-a arătat marimonia și dărnicia față de biserica noastră, și de astădată a binevoit a dona suma de 61 cor. 11 fileri. Dsa a fost unul dintre cei mai mari aderenți a binelui public, și stălpul bisericii și a școlii noastre. În numele parohienilor mei îi aduc cele mai sincere mulțămite. Dumnezeu să-i dea viață îndelungată spre binele și folosul bisericii noastre. *Emilian Aldea*, preot în Veneția inferioară.

La balul filantropic, în favorul studenților bolnavi din Blaj și-a rescumpărat biletele următorii:

Excelența Sa Dl Mitropolit, Dr. Victor Mihályi de Apșa Blaj 10 cor. Excelența Sa Dl Mitropolit Ioan Meșian Sibiu 20 c. Ilustritatea Sa Dr. Demetriu Radu, episcop Oradea 25 c. G. Suciș preot Vegszentmihály 5 c. G. Nagy major, Domanovici (Herțegovina) 5 c. Fam. Baciș. Hațeg 6 c. A. C. Domșa Blaj 4 c. D. Turc Blaj 2 c. I. Hulea Buia 4 c. Dr. I. Marcu canonic Blaj 2 c. I. Ilieș Blaj 2 c. R. Riș Blaj 4 c. Firma Salamon Sinberger, Blaj 10 c. N. Baciș, pantofar Blaj 4 c. C. Schiessel, farmacist Blaj 4 c. Dr. Moldovan Gergely prof. universitar Cluj 20 c. Dr. A. Străitariu Hațeg 10 c. A. Anca preot Kerlés 4 c. Dr. Dăian protopop Cluj 2 c. A. David preot Pánczéléseh 3 c. I. Hățiegan protopop Cojocna 4 c. G. Pop v.-protopop Măhaciș 4 c. L. Voda Mezőörményes 3 c. A. Voda Mezőörményes 3 c. M. Iubaș preot Malomviz 4 c. Dr. Brânzieu Muraszombat 10 c. S. Socol paroh Nagyberivoi 2 c. M. Hodárnău Pata 4 c. G. Barișiu notar Remete 5 c. L. Bran preot Szamoszélak 4 c. S. Moldovan v.-protopop Noul sâșesc 4 c. I. Albon paroh Doștat 4 c. Fischer Emil fotograf Sibiu 10 c. Șt. Colceriu Dâmb 4 c. G. Muntean protopop N-Komlós 4 c. Bőjthe Kálmán prim-

pretore Blaj 4 c. D. Muntean notar pens. M.-Uioara 4 c. V. Saltelechi, v.-protopop onor. M. Bardoș 2 c. L. Moldovan Bazna 2 c. V. Dancu paroh M.-Șard 5 c. G. Ursu, notar Vad 5 c. I. Popoviciu Also-Barahony 5 c. M. Baciș preot Fellák 5 c. A. Boer adm. protop. Nagykászón 5 c. Pop George, director finan. în p. Lugoș 10 c. A. Papiș Iernoth 3 c. M. Brumboiu paroh Tohanulvechiu 3 c. D. Mandea Alsóporumbák 2 c. L. Stoichița Alsóporumbák 2 c. Dr. V. Bianu România 25 c. N. Mazere profesor Iași 10 c. D. Jefeian Abrud 2 c. L. Zancu preot Zábrány 2 Dr. Meșter avocat Szászkabánya 4 c. G. Vlășa preot militar în pen. Inoc. 10 c. V. Tătar paroh Kebeleszentivány 3 c. M. Jurca notar Reșinar 5 c. I. Pap Csüdötélke 3 c. I. Butnariu prop. Boos 4 c. P. Simu Topánfalva 4 c. V. Precup forestier Blaj 4 c. Dr. A. Rus, profesor Blaj 2 c. I. Isaic preot Fenes 3 c. S. Cheșian paroh Nagyerce 2 c. Dr. L. Pop adv. Abrud 20 c. I. Săbădean comerciant Brașov 20 c. A. Frățilă profesor Galați 10 c. B. Hopârtean preot Gădălin 5 c. V. Bora preot Krivobora 4 c. A. Tărnăvean Pogăceaua 4 c. I. Hossu, paroh Mlaș 5 c. G. Boeriu preot Cârța 2 c. P. Cheșian, preot Densuș 5 c. A. Leșnican director de bancă Dobra 10 c.

Bibliografie.

A apărut:

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciș prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5.30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5.30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7.30 cor
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7.30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1.50

Preaveneratul Consistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cășsele bisericești pentru biblioteci. — Să afle de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Dr. Iuliu Florian: **Credința ostașului** rugăciuni și învățături folositoare pentru ostași. Păr. capelan militar face un neprețuit serviciu tinerilor noștri țărani, cari sunt turolați, când cearcă să-și țină în frica Domnului și să-și apere de ispitele celui rău, jurnându-le în mână o cârtică de rugăciuni anuit compusă pentru ei. Cârticica frumos tipărită la „Carmen” în Cluj, cu peste 100 pag. costă numai 20 fileri + 5 fil. porto. și se pot comanda dela autor din Cluj, Szentegyház u. 21.

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negrușiu*

și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Mângăierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, nu mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu poșta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal spedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagria neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiune de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. recerută costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericești** după oratorul *Massillon*, traduse de subscrișul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: *Ioan Genț*, protopop gr.-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se afle de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani.*

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecské** — **Indice pentru școlile primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto. Se afle de vânzare la Librăria Seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Doctorul de casă

sau

Dicționarul sănătății,

împodobit cu 315 chipuri, de Dr. Vasile Bianu. Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfixii, epidemii, contagiuni, microbi, nevrose, pinotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, hidroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

E indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa**

Redactor responz.: **Augustin Grușița**

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se afle de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1.50 fil.

În Librăria Seminarului teologic gr.-cat. din Blaj se afle de vânzare *Calendarul „Minervei”* cu 1 cor. 25 fil. + 20 fil. porto postal.

Se sprijinim arta română!

AVIZ.

Reîntorcându-mă zilele acestea din străinătate, — unde am studiat mai vârtos pictura bisericească, — m'am stabilit definitiv în comuna mea Agârbiciu, tract. Mediașului. Aci primesc spre executare ori ce fel de pictură în oleu, — în special pictura bisericească, ca: **iconostase** (altare), **icoane**, în ori ce mărimi, — pictate pe **pânză, lemn, zinc** etc. Asemenea lucrez icoane pentru **prapori, și prapori întregi, cruci** etc. etc.

Fac tot felul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, — reînoui și reparaturi.

Toate lucrurile le execut cu preț favorabil.

Poșed numeroase atestare de mulțumite pentru lucrările mele.

Schițe, informațiuni etc., la cerere trimet cu plăcer.

Cerând sprijinul, semnez

Cu stimă;

Nicolae Baciu
pictor bisericesc.

(28) 1—3

Agârbiciu (Szász-Egerbegy)

AVIZ. Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am început praxa de *dentist* în Blaj Casa capitulară vis-à-vis de reședința metropolitană. Cu stimă: *Virgil Muntean, dentist.*

(28) 4—?

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în afaceri procesuale, școlare, bisericești și comerciale. Interviu la referenții de la Curie, din ministerii și de la toate oficiile publice din capitală, dau îndrumări în afaceri administrative, procur tot felul de documente, atestate și mape. Esoperez și urgitez **concesiuni și dispensațiuni** la căsătorii, licențe de birt și pentru trafici, mijloace **ajutor de stat la cumpărări de izlaze și pășuni**, pe baza legii din 1908 art. 43. Mijloace împăcări procesuale și în afaceri concursuale, apoi cumpărări, vânzări și exarândări de bunuri, păduri, teritorii de vânat și îndeosebi articlii tehnici, rechisite economice precum: mașini de îmblățit, de arat, de scos butucii, de scris, de cusut și casse de fer incombustibile, diferite motoare pentru mori și uloiniți. Mijloace pentru oficianți **împrumuturi personale**, pentru țărani, proprietari de pământ, comune și comunități **împrumuturi ieftine**, simple ipotecare și amortisaționale calculate cu **4 1/2 procente la sută și 1 procent amortizare** din capital; câștig reescompt pentru bănci, eșefuesc tot felul de comande comerciale, mărfuri, semințe de primăvară pentru grădinari și economi, apoi comande la bursă, hârtii de valoare.

Observ, că cumpărările mașinelor și motoarelor le mijloace astfel, că partea contractuală o controlez eu, iar cea tehnică va fi controlată de un tinar român, absolvent la politehnică, care totdeauna este expertul

meu la astfel de cumpărări, deci feritvă de agenții din provincie, cari prin mijlocirea lor numai procese, însă nu marfa dorită vă câștigă.

Taxele vor fi moderate și serviciul prompt, însă rog o anticipație de **cinci coroane**, cu care sumă se achită corespondența, urgențele, comandele și informațiunile mai simple. — Rog la întreprinderea mea sprijinul on. public român și îndeosebi a colegilor mei.

Cu stimă

DR. CONSTANTIN MANEA
advocat diplomat.

VIII. Aggteleki-u. 12., I. 7. Telefon 171-27.
(29) 1—4

Prea Onorată Preoțime!

Prin aceasta Vă atrag atențiunea asupra firmei mele Românești și Vă rog ca vinul pentru Sfințele Paști să nu-l comandați de la străini, ci de la mine, căci eu Vă trimit numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate:

Vin vechiu: Rizling 66 fil. Rizling și ruge 60 fil. Roșu 70 fil.

Vinuri noi: Rizling 56 fil. Rizling și ruge 52 fil. Șiller 54 fil. Vin alb de masă 50. Prețurile sunt compute în fileri după litru, vinul se expediază cu rambursă în vasele mele ce împrumutez pe timp de 2 luni.

În așteptarea prea Stim. DVoastre comenzi, ce promit, că le voi împlini creștinește rămân cu deosebită stimă: *Petru Benea*, proprietar de vii (Șiria, Világos com. Aradului.)

(21) 4—5.

nerilor

Singurul institut de asigurare ardeleană

„Transsylvania“

== SIBIIU ==

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,881,168.18
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,571,085.51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,045.412 =
	viață	10,847,132. —
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,809,387. —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(26) 2—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(27) 2—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. Indată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal la tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.